

Siðsøga

TEY 12 MORTENSEN SYSTKINI Á ARGJUM

Tað hava verið nógvir stórir systkinaflokkar í Føroyum, sum hava sett spor eftir seg í samfelagnum. Millum hesar eru Mortensensystkini á Argjum

1. partur

Herfyri høvdu vit frásøgn um tey 12 systkini í Rituvík, sum eru viðurkend av Guinness at vera elsti systkinaflokkur í heiminum.

Men tað eru sjálvsagt nógvir aðrir stórir systkinaflokkar, sum tað kann vera áhugavert at lýsa. Í hesum umfari fara vit at hava frásøgn um tey 12 Mortensen systkini á Argjum. Hesi eru eldri enn tey í Rituvík, í dag er bara eitt av teimum á lívi. Tað er Sverri, sum er næstýngstur av teimum. Hann verður 94 ár í komandi mánað.

Sverri er høvuðskelda til hesa søgu. Hugskotið til hesa frásøgn er annars komið frá okkara felags vini, prestinum Bergur Debes Joensen, sum eisini hevur givið sítt íkast. Men tað eru eisini aðrar keldur sum minningarorð, jarðarferðartalur og ymiskt prentað tilfar. Fyrstu tveir partar eru um foreldrini og systkini. Síðan verða tveir partar um lívið hjá Sverra, sum hevur upplivað mangt og hvat. Hann var í 1936, fyri 80 árum, síðani við Ananu, eitt tað størsta fiskivinnu framtak, sum hevur verið í Føroyum.

Foreldrini av megnarætt

Foreldrini vóru Mortan Johan Mortensen, 1883-1942, og Rakul f. Jacobsen, 1882-1941.

Rakul var dóttir Niels Jacobsen úr Leynum. Hon var sostatt langabbaðóttir kenda prestin í Kvívík Niels Lassen Holm og fyrstu konuna Maren Høye.

Ættarfólkini hjá prestinum hava havt ein ómetaliga stóran týdning fyri føroyska samfelagið.

Mortan var sonur Dánial Paula Mortensen (Gamli Palli á Argjum). Hann var abbasonur Andras Mortansson og Elspu Dánjalsdóttur, tey sum bygdu Argir. Hetta er eisini ein ætt, sum hevur havt ein framúr týdning í Føroyum.

Mortan var kendur trolaraskipari. Hann var fyrstu ferð við trolara í 1908, og frá 1909 til 1913 sigldi hann við enskum trolarum.

Í 1914 fór hann til Canada sum formaður fyri 15-16 flekjarar við trolara har yvri. Vegna heimsbardagan komu teir kortini skjótt heim aftur.

Í 1936-37 fóru fyra føroyingar til Noregs at læra norðmenn at fiska við trolu. Ein av teimum var Mortan. Hetta eydnaðist sera væl, norðmenn komu skjótt fyri seg við troling.

Veturin 1937/38 var Mortan við enska

Argir í gomlum døgum. Málningur hjá Jógvan Waagstein

Rakul og Mortan, foreldrini

trolaranum Catuma. Hann varð seldur til Italia og fekk navnið Enrico Gismondi. Mortan varð framvegis við hesum trolara sum skipari. Hann var eisini við øðrum trolara hjá hesi fyrirtøku, sum gjørdi nógv

um seg undan krígnum. Tað vóru nógvir føroyingar sum sigldu við teirra trolarum. Men hetta steðgaði heimsbardagin.

Morten var ein av teimum fyrstu skiparanum á tí fyrri Skálaberg, sum Kjølbro keypti

saman við Christian Holm Jacobsen í 1933. Skálaberg legði lunnar undir føroyskan trolarakstur.

Heima hjá Mortani var eisini telefonstøð. Tá ringt var eftir fólki, fóru Sverri ella onnur systkin við telefonboðum til viðkomandi at koma á støðina. Fólk, sum skuldu ringja, komu á støðina í hesum ørindum. Sverri minnst, hvussu fólk sótu á einum bonki í gongini og bíðaðu eftir at sleppa framat.

Mortan fekk ikki langa ævi. Hann var skipari á trolaranum Nýggjaberg, sum í 1942 varð søktur av týskarum. Eingin av teimum 21 monnunum varð bjargaður.

Tá áttu tey bæði 12 børn, sum vóru frá 42 til 18 ára gomul. Nógv teirra hava eisini sett spor eftir seg í Føroyum. Tey verða øll lýst í hesi greinarøð. Tað er ymiskt, hvussu nógv tað hevur verið møgult at finna fram til um hvørt teirra. Men hetta kann ikki vera øðrvísi. Tey verða umrødd eftir aldri.

Daniel Pauli (Argja Palli) 1903-1994

Palli var elstur av systkjunum. Hann fór ungur í smiðjulæru hjá Wenzel Petersen í Havn. Eina ferð verður hann sendur til Vágs, tí tað var ólag á einum motori. Men tað vísti seg, at tað var meira brúk fyri honum enn til hetta. Hann kom tískil at arbeiða á smiðjuni hjá J. Dahl Gørðum, har hann var við til at installera motorar í sluppunum, sum inntil tá yvirhøvur høvdu verið deyðsiglarar.

Palli bleiv verandi í Vági, har hann gjørdist kendur sum Argja Palli.

Hann fekk sær í 1932 smiðju og bleiv kendur fyri sin dugnaskap. Hetta vóru ringar tíðir, og tað mátti arbeiðast langt út á kvøldini fyri at fáa endarnar at røkka saman.

Undir heimsbardaganum kom vend í, tá kom meira lønsemi í virksemd.

Mest kenda avrik hjá Palla mundi vera, tá ið hann eftir kríggið skipaði fyri umbyggingini av eini bretskari korvett til trolara, sum bleiv Rádni. Absalon Absalonsen skrivar, at tað var einki minni enn eitt bragd at umbyggja eina kolfýrda korvett til ein oljufýrdan trolara við tí útgerð, Palli hevði til taks.

Eisini virkin á tí andaliga økinum

Palli var ógvuliga virkin andaliga. Hann plagdi at tala á missionsmøtum. Tá ið missionsvikur vóru, legði hann arbeiðið niður. Hevði hann vitjandi plagdi hann at hava bøn saman við teimum.

Tá ið sonurin, Bent, var nóg gamal fór